

SAKSUTSKRIFT

Arkivsak-dok. 21/00441-1
Saksbehandler Håvard Sagli

Utredning av regiontilhørighet - prosess og tidslinje

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Formannskapet	10.05.2021	22/21
2 Kommunestyret	20.05.2021	21/21

Formannskapet har behandlet saken i møte 10.05.2021 sak 22/21

Møtebehandling

Rådmannen orienterer i saken
Rådmannens innstilling tas opp til votering

Votering

Rådmannens innstilling blir enstemmig vedtatt

Formannskapets vedtak/innstilling

1. Prosess

Rådgivende folkeavstemming avholdes sammen med stortingsvalget høsten 2021 med følgende rammer:

- Det ordinære valgstyret blir valgstyre for folkeavstemmingen
- Valgstyret gis fullmakt til å delegere ansvar med praktisk planlegging og gjennomføring av aktiviteter (informasjon, folkemøter og opinionsundersøkelser) før folkeavstemmingen til ad hoc-utvalget nedsatt av kommunestyret
- Stemmegivning organiseres i samme valglokaler som for stortingsvalget
- Forhåndsstemming til folkeavstemmingen fra samme tidspunkt som for stortingsvalget
- Stemmerettsregler og manntall for stortingsvalget legges til grunn og legges ut til offentlig ettersyn
- Folkeavstemmingen gjennomføres med avkryssingsmanntall
- Tidligstemming utgår
- Ambulerende stemmegivning gjennomføres i forhåndsstemmeperioden
- Valgstyret utformer stemmeseddel

2. Tidslinje

- Vedtak om prosess og tidslinje - formannskap 10/5 og kommunestyre 20/5
- Saksunderlag og kunnskapsgrunnlag - formannskap 10/6 og kommunestyre 22/6
- Debattfase 22/6-10/8 (fra utredning avgis til dato for forhåndsstemming)
 - o Opinionsundersøkelser
 - o Informasjonspakke til innbyggere senest 2 uker før folkeavstemming
 - o Folkemøter
- Forhåndsstemming fra 10/8
- Folkeavstemming på valgdagen 13/9
- Vedtak regionutredning – formannskap 12/10 og kommunestyre 21/10
- Dersom positivt vedtak om regionendring oversendes søknad om dette til kommunal- og moderniseringsdepartementet

Kommunestyret har behandlet saken i møte 20.05.2021 sak 21/21

Møtebehandling

Rådmann Håvard Sagli orienterer i saken.

Formannskapets innstilling tas opp til votering

Votering

Ved votering blir Formannskapets innstilling vedtatt med atten mot en stemme.
Inge Aukan(KRF) stemte mot.

Kommunestyrets vedtak

1. Prosess

Rådgivende folkeavstemming avholdes sammen med stortingsvalget høsten 2021 med følgende rammer:

- Det ordinære valgstyret blir valgstyre for folkeavstemmingen
- Valgstyret gis fullmakt til å delegere ansvar med praktisk planlegging og gjennomføring av aktiviteter (informasjon, folkemøter og opinionsundersøkelser) før folkeavstemmingen til ad hoc-utvalget nedsatt av kommunestyret
- Stemmegivning organiseres i samme valglokaler som for stortingsvalget
- Forhåndsstemming til folkeavstemmingen fra samme tidspunkt som for stortingsvalget
- Stemmerettsregler og manntall for stortingsvalget legges til grunn og legges ut til offentlig ettersyn
- Folkeavstemmingen gjennomføres med avkryssingsmanntall
- Tidligstemming utgår
- Ambulerende stemmegivning gjennomføres i forhåndsstemmeperioden
- Valgstyret utformer stemmeseddel

2. Tidslinje

- Vedtak om prosess og tidslinje - formannskap 10/5 og kommunestyre 20/5
 - Saksunderlag og kunnskapsgrunnlag - formannskap 10/6 og kommunestyre 22/6
 - Debattfase 22/6-10/8 (fra utredning avgis til dato for forhåndsstemming)
 - Opinionsundersøkelser
 - Informasjonspakke til innbyggere senest 2 uker før folkeavstemming
 - Folkemøter
 - Forhåndsstemming fra 10/8
 - Folkeavstemming på valgdagen 13/9
 - Vedtak regionutredning – formannskap 12/10 og kommunestyre 21/10
 - Dersom positivt vedtak om regionendring oversendes søknad om dette til kommunal- og moderniseringsdepartementet
-

Utredning av regiontilhørighet - prosess og tidslinje

Rådmannens innstilling:

1. Prosess

Rådgivende folkeavstemning avholdes sammen med stortingsvalget høsten 2021 med følgende rammer:

- Det ordinære valgstyret blir valgstyre for folkeavstemningen
- Valgstyret gis fullmakt til å delegere ansvar med praktisk planlegging og gjennomføring av aktiviteter (informasjon, folkemøter og opinionsundersøkelser) før folkeavstemningen til ad hoc-utvalget nedsatt av kommunestyret
- Stemmegivning organiseres i samme valglokaler som for stortingsvalget
- Forhåndsstemming til folkeavstemningen fra samme tidspunkt som for stortingsvalget
- Stemmerettsregler og manntall for stortingsvalget legges til grunn og legges ut til offentlig ettersyn
- Folkeavstemningen gjennomføres med avkryssingsmanntall
- Tidligstemning utgår
- Ambulerende stemmegivning gjennomføres i forhåndsstemmeperioden
- Valgstyret utformer stemmeseddel

2. Tidslinje

- Vedtak om prosess og tidslinje - formannskap 10/5 og kommunestyre 20/5
- Saksunderlag og kunnskapsgrunnlag - formannskap 10/6 og kommunestyre 22/6
- Debattfase 22/6-10/8 (fra utredning avgis til dato for forhåndsstemming)
 - o Opinionsundersøkelser
 - o Informasjonspakke til innbyggere senest 2 uker før folkeavstemning
 - o Folkemøter
- Forhåndsstemming fra 10/8
- Folkeavstemning på valgdagen 13/9
- Vedtak regionutredning – formannskap 12/10 og kommunestyre 21/10
- Dersom positivt vedtak om regionendring oversendes søknad om dette til kommunal- og moderniseringsdepartementet

Saksopplysninger

Denne saken gjelder

I kommunestyret 20/11-2019 ble interpellasjon 1/19 (Regiontilhørighet – Aure Arbeiderparti) og interpellasjon 4/19 (Regionsendring – Grensejustering for enkeltkommuner – Aure Høyre og Nordmørslista) behandlet under ett og følgende ble vedtatt:

Aure kommunestyre setter ned et ad hoc-utvalg bestående av ordfører samt en representant fra hvert parti i kommunestyret. Utvalget får i oppgave å skissere videre framdrift i spørsmålet om framtidig fylkestilhørighet for Aure kommune. Utvalget får fullmakt til å sondere med nabokommuner og også foreslå hvordan en grundig utredning av spørsmålet best kan ivaretas. Utvalget legger fram resultatet av sitt arbeid for kommunestyret når utvalget finner det formålstjenlig. Rådmannen bes om å sørge for møtesekretariat

Lignende interpellasjoner ble fremmet i kommunene Kristiansund og Smøla. Smøla og Kristiansund kommuner satte også ned arbeidsgrupper.

Kommunene Smøla, Aure og Kristiansund gjennomførte fellesmøte for arbeidsgruppene 21.10.2020 i Kristiansund samt teamsmøter 25.11.2020 og 19.03.2021.

Ingunn Strand ble ansatt som prosjektleder på vegne av de 3 kommunene fra mars 2021. Oppgaver som prosjektleder skal gjennomføre er bl.a.:

- Samle fakta som skal danne beslutningsgrunnlag for kommunenes behandling av regiontilhørighetsspørsmålet
- Digitale oppstartsmøter med de ulike kommunene før 19/3-2021
- Lage en disposisjon for fremdrift i de 3 kommunene
- Delta på møter i de ulike kommunene i perioden
- Møter med riktige instanser i departement, fylkeskommunene i Trøndelag og Møre og Romsdal
- Kunnskapsgrunnlag ferdigstilles innen 01.06.2021

Alle 3 kommunene har en uttalt målsetting at saken om regionutredning og framtidig regiontilhørighet skal politisk behandles i 2021.

Kristiansund har en ambisjon om at saken skal behandles i bystyret i juni 2021.

Smøla kommune tar sikte på et kommunestyrevedtak om framtidig regiontilhørighet i oktober 2021. Rådmannen i Smøla kommune foreslår telefonbasert innbyggerhøring fra ca 400 personer og anbefaler ikke folkeavstemning, mens formannskapet på Smøla vedtok rådgivende folkeavstemning. Kommunestyret i Smøla tar endelig avgjørelse i spørsmålet 12/5.

Fylkesgrensejusteringer

I kommuneproposisjonen 2020 (Prop. 113 S (2018–2019)) omtales prosess for justering av fylkesgrenser:

6.4.2 Fylkesgrensejusteringer

Inndelingsloven regulerer myndighet i saker om grensejustering, både mellom kommuner og fylker. Bytte av fylke for hele kommuner er å anse som en fylkesgrensejustering. Etter inndelingslova § 6 skal saker om grensejustering mellom fylker som gjelder mer enn én kommune, legges fram for Stortinget. Justering av kommunegrenser som berører en fylkesgrense, behandles etter reglene for kommunegrensejusteringer. Fylkesmennene fikk i brev 12. oktober 2017 i oppdrag fra departementet å gjennomføre en prosess for å kartlegge om det var kommuner som ønsket å bytte fylke fra samme tidspunkt som regionreformen trår i kraft. I alt kom det søknad fra fem kommuner som ønsket å gjennomføre en fylkesgrensejustering. Stortinget vedtok 13. juni 2018 fylkesgrensejustering for tre kommuner. Rindal kommune i Møre og Romsdal ble en del av Trøndelag fra 1. januar 2019. Kommunene Jevnaker og Lunner blir en del av Viken fra 1. januar 2020.

Prosess for justering av fylkesgrenser

Kommunene har i dag mulighet til å søke om bytte av fylke gjennom justering av grensen mellom fylker, jf. inndelingsloven § 6. Kommuner som ønsker å søke om fylkesgrensejustering er selv ansvarlig for å utrede spørsmålet og få innspill fra egne innbyggere.

Inndelingsloven sier ikke noe om hvor lang tid det bør være mellom vedtak om grenseendring og iverksettelse av vedtak. I rundskrivet til inndelingsloven skriver departementet: «Eit vedtak om grenseendring som gjeld fleire enn eit fåtal personar, bør ikkje setjast i verk før andre årsskifte etter at vedtaket er fatta». To årsskifter er regelen for å sikre gode og forsvarlige prosesser ved slike endringer, blant annet knyttet til inntektssystemet og skatteinnkreving. Når det går to årsskifter mellom vedtak og iverksettelse sikres det at rammetilskuddet bygger på oppdaterte kriteriedata som

tar hensyn til de nye grensene. Departementet legger til grunn at dette vil være praksis for framtidige fylkesgrensejusteringer.

Departementet mener at det mest hensiktsmessige vil være at eventuelle justeringer av fylkesgrenser trer i kraft årsskiftet etter et fylkestingsvalg. Eventuell søknad om fylkesgrensejustering må sendes departementet senest høsten 2021, dersom endringer skal kunne tre i kraft fra 1. januar 2024. Siden justering av fylkesgrenser ofte vil ha konsekvenser utover egen kommune, er det viktig at nabokommuner, de berørte fylkeskommunene og andre relevante aktører har mulighet til å komme med innspill. Det er også ønskelig at Stortinget gis et samlet faktagrunnlag før det eventuelt fattes nye vedtak om justering av fylkesgrensene, og departementet vil da kunne legge fram en samlet sak for Stortinget på egnet måte i løpet av våren 2022.

Ved eventuelle vedtak om justering av fylkesgrensene av Stortinget, vil departementet legge til rette for at innbyggerne i kommuner som har byttet fylke får avgi sin stemme til sitt nye fylkesting i valget høsten 2023, slik det også gjøres ved fylkestingsvalget høsten 2019.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet opplyser at søknader om bytter av fylke skal sendes departementet. Rent praktisk ordnes dette ved at kommunene sender et brev med orientering om kommunestyrets vedtak og en beskrivelse av prosessen forut for vedtaket. Evt. utredninger og saksdokumenter som ligger til grunn for kommunestyrets vedtak bør også følge som vedlegg.

Vurdering

Det vurderes at saken vil kunne ha en effekt på følgende av FNs bærekraftsmål:

☐	 Mål 1 Utrydde fattigdom	☐	 Mål 10 Mindre ulikhet
☐	 Mål 2 Utrydde sult	☒	 Mål 11 Bærekraftige byer og samfunn
☐	 Mål 3 God helse	☐	 Mål 12 Ansvarlig forbruk og produksjon
☐	 Mål 4 God utdanning	☐	 Mål 13 Stoppe klimaendringene
☐	 Mål 5 Likestilling mellom kjønnene	☐	 Mål 14 Liv under vann
☐	 Mål 6 Rent vann og gode sanitærforhold	☐	 Mål 15 Liv på land
☐	 Mål 7 Ren energi for alle	☐	 Mål 16 Fred og rettferdighet
☐	 Mål 8 Anstendig arbeid og økonomisk vekst	☒	 Mål 17 Samarbeid for å nå målene
☐	 Mål 9 Innovasjon og infrastruktur		

Kunnskap, informasjon, møter og aktiviteter

Kommune- og regionreformen var en sak som berørte alle kommuner og fylker fra 2014 og de påfølgende år. Kommunene hadde en utredningsplikt i saken og saken engasjerte sterkt både innbyggere, næringsliv og ikke minst politisk. Aure hadde folkeavstemning om framtidig kommunestruktur i 2016 og resultatet ble da et klart flertall for å bestå som egen kommune.

De siste to årene har fokus for sammenslåtte kommuner og fylkeskommuner vært å få ny kommuner og regioner til å fungere best mulig.

På Nordmøre er tidligere Halså kommune nå en del av Heim kommune. Rindal kommune er en del av det nye fylket Trøndelag. Kommunene Gjemnes, Averøy, Sunndal og Surnadal har avsluttet både kommune- og regiondebatt.

Kommunene Smøla, Aure og Kristiansund har som målsetting å ferdigstille sak om utredning av regiontilhørighet i 2021.

Slik rådmannen vurderer det er regionutredning og regiontilhørighet fortsatt et aktuelt tema i Aure selv om det ikke er like «varmt» som under valget i 2019. I 2020 og 2021 har koronasituasjonen preget oss.

Informasjon til innbyggere, og aktiviteter som fremmer engasjement for saken igjen, vil derfor være nødvendig for å få en god prosess og et godt beslutningsgrunnlag i saken.

Ansatt prosjektleder for kommunene Aure, Smøla og Kristiansund Ingunn Strand vil gjennomgå og eventuelt oppdatere kunnskapsgrunnlaget som lå til grunn for beslutningene i 2016.

- Telemarksforskning: Regionstruktur på Nordmøre, oktober 2016
- Samspleis AS: Strategisk samferdselsutvikling, oktober 2016
- Møre og Romsdal fylkeskommune: Notat om regional fordeling av midler, okt 2016
- Møre og Romsdal fylkeskommune: Kunnskapsgrunnlag om regionreformen, okt 2016
- Nordlandsforskning: Maktpolitiske konsekvenser av nye alternative regioner – virkninger for Møre og Romsdal, forslag til løsning, oktober 2016
- Nordlandsforskning: Maktpolitisk innflytelse for Nordmøre og for den nye regionen, oktober 2016
- Orkidé: Vurdering av framtidig regionstruktur på Nordmøre, oktober 2016
- Nordlandsforskning: Oppdatert maktpolitisk vurdering av regionreformen på Nordmøre – et scenario der fem Nordmørskommuner går inn i Trøndelag, juni 2017

Områder som skal kartlegges videre er: samferdsel, utdanning, arbeidsplasser, næringsliv, politikk, beredskap, offentlige investeringer samt drift av investeringene, samarbeid, tilhørighet og identitet, kultur. Nye kartlegginger sammenfattes i en rapport som vil være klar innen 01.06.2021 og må da gjøres kjent i kommunene. Rapporten vil være et kunnskapsgrunnlag og ikke omfatte en anbefaling til kommunene om regiontilhørighet.

Rådgivende folkeavstemning

Iflg «Veileder om lokale rådgivende folkeavstemninger» bør folkeavstemninger gi alle innbyggerne like gode muligheter til å gjøre seg opp en mening. En folkeavstemning bør ivareta noen kriterier;

- Effektiv deltakelse – alle må ha samme mulighet til å fremme saker man er opptatt av
- Stemmelikhet – alle skal kunne fremme sitt synspunkt med samme vekt
- Opplyst forståelse – alle må ha lik mulighet til å sette seg inn i den enkelte sak og gjøre seg opp en mening
- Endelig kontroll over dagsorden – medborgerne har kontroll over hvilke saker som kommer på dagsorden
- Full inkludering – må inkludere alle voksne fastboende

Så lenge en kommune gjennomfører en rådgivende folkeavstemning etter valglovens bestemmelser, altså som et vanlig kommune- eller stortingsvalg, vil disse kriteriene i stor grad være ivaretatt.

Formålet med rådgivende folkeavstemning er at kommunestyret skal få vite innbyggernes mening i en sak. Det er politisk enighet i Aure om at regionutredning skal gjennomføres. Rådmannen legger også til grunn at det er flertall for at innbyggernes mening skal belyses i prosessen og at det er en forventning i befolkningen om at de skal få si sin mening i en så viktig sak.

Aure kommune har ferske erfaringer med ulike innbyggerhøringer i forbindelse med kommunereformen og rådgivende folkeavstemninger, både i kommunestruktursaken i 2016 og vindkraftsaken i 2019.

Informasjon

Ved gjennomføring av folkeavstemning må innbyggerne informeres godt i forkant. Iflg. nevnte veileder anbefales at kommuner som skal avholde en folkeavstemning lager en informasjonspakke, som sendes til alle stemmeberettigede minst to uker før folkeavstemningen. Informasjonen bør være konkret og forståelig, og gi godt nok grunnlag for å danne en opplyst oppfatning. Anbefalingen er altså at kommunen bør ta et selvstendig ansvar for å informere velgerne, ut over den informasjon de selv kan fange opp fra media og gjennom andre kanaler.

Rådmannen mener at politisk debatt og folkemøter bør være en del av prosessen, og bør fastsettes så snart som mulig etter at kommunestyret har gjort vedtak i møtet 22/6-2021. Deling av kunnskap, informasjon, møter og aktiviteter bør foregå i forkant av en rådgivende folkeavstemning.

Saksgrunnlag

Det er uansett en god rettesnor å tenke at de stemmeberettigede skal gis et «saksgrunnlag» - på samme måte som med saker som fremmes for politiske organer. Her bør alle sider av saken belyses, slik at ikke all informasjon om ett av alternativene gis fra aksjonsgrupper e.l. Også formuleringene av spørsmål og svaralternativer som det skal stemmes over, bør være kjent for de stemmeberettigede på forhånd. Rådmannen legger opp til en slik saksbehandling basert på kunnskapsgrunnlaget for prosjektet, som fremmes for politisk behandling i juni.

Lovhjemmel

Lokale rådgivende folkeavstemninger er i liten grad lovregulert. Det er kommunelovens § 12 – 2 som hjemler kommunenes rett til å gjennomføre folkeavstemning: Kommunestyret kan selv bestemme at det skal holdes rådgivende folkeavstemninger om forslag som gjelder henholdsvis kommunens eller fylkeskommunens virksomhet. § 16 – 1 pålegger kommunene å rapportere resultater fra lokale folkeavstemninger til staten. Det oppfordres til at det så langt som mulig tas utgangspunkt i valglovens bestemmelser for valggjennomføring også ved lokale rådgivende folkeavstemninger.

At det skal gjennomføres en lokal folkeavstemning, kan etter kommuneloven § 12 – 2 bare vedtas av kommunestyret i den kommunen folkeavstemningen skal gjennomføres. Norske kommuner kan ikke gjennomføre bindende folkeavstemninger. Kommunen kan utforme og gjennomføre folkeavstemninger som de vil, men de vil uansett være rådgivende for kommunestyret.

En lokal folkeavstemning kan gjennomføres på et hvilket som helst tidspunkt som kommunestyret bestemmer. En folkeavstemning kan avholdes samtidig som ordinært valg til kommunestyre eller til Stortinget. Stemmegivning kan da også skje i tilknytning til stemmegivningen til ordinært valg. Kommunen bestemmer hvordan man ønsker at den praktiske gjennomføringen av folkeavstemningen skal organiseres. Ved folkeavstemning samtidig som ordinært valg anbefaler departementet at det også åpnes for forhåndsstemmegiving til folkeavstemningen i samme perioder og på de samme steder som til det ordinære valget.

Storingsvalg 2021 gjennomføres mandag 13. september. Forhåndsstemming starter 10. august, tidligstemming 1. juli. Rådmannen ser ikke at det er mulig gi mulighet til tidligstemming 1. juli, det vil i så fall gå på bekostning av en god prosess for innbyggerne.

Når lokal folkeavstemning skjer uavhengig av et valg, kan det gi ekstra oppmerksomhet om saken som skal stemmes over. Det er også en fare for at deltagelsen kan bli lavere enn om folkeavstemningen hadde blitt gjennomført i tilknytning til valg.

Departementet anbefaler at det gis mulighet til å avgi forhåndsstemme, samt at det åpnes for å stemme på institusjoner og ambulerende stemmegiving. Kommunen kan selv avgjøre hvilke stemmerettsvilkår som skal gjelde for folkeavstemningen, altså hvem som har stemmerett. Det kan være naturlig å ta utgangspunkt i stemmerettsreglene for lokalvalg. Utover dette kan kommunen for eksempel velge å sette en lavere stemmerettsalder.

Kommuner som skal avholde lokal folkeavstemning må rette søknad om manntall for folkeavstemningen til Skattedirektoratet i god tid før folkeavstemningen. Det elektroniske valgadministrasjonssystemet EVA benyttes av alle kommuner ved gjennomføring av valg. EVA er pr. i dag ikke utviklet for å kunne benyttes ved lokale folkeavstemninger, og kan dermed heller ikke benyttes til dette formålet. Kommuner som skal gjennomføre folkeavstemning må derfor produsere avkryssingsmanntall selv. Ved folkeavstemning samtidig som ordinært valg og med like stemmerettsvilkår kan manntallet i EVA benyttes som oppslag, men ikke til avkryssing.

Ved kommunevalg og stortingsvalg kan stemmeberettigede på Aure selv velge hvor de stemmer i forhåndsstemmeperioden, men på valgdagen må de avlegge stemme i den kretsen de er manntallsført.

Dette pga. det elektronisk valgadministrasjonssystem.

Forhåndsstemming foregår ved Aure rådhus og ved det gamle kommunehuset på Gullstein. Lokal rådgivende folkeavstemning gjennomføres med papirmanntall. Man må da enten gjennomføre valget i ett stemmelokale eller alle må stemme i sin stemmekrets. Dette for å unngå muligheten for «dobbelstemming». Alternativer for rådgivende folkeavstemning:

1. Forhåndsstemming ved Aure rådhus, stemme på valgdagen i Aure Arena.
2. Forhåndsstemming ved Aure rådhus og ved det gamle kommunehuset på Gullstein, til sammen 10 stemmelokaler på valgdagen. Alle må stemme i egen krets på valgdagen.

Departementet anbefaler kommuner å fastsette egne retningslinjer for klage på gjennomføring av folkeavstemningen.

Opinionsundersøkelser (innbyggerundersøkelser)

Opinionsundersøkelser er en vanlig metode for å hente inn folks synspunkter og oppfatninger i forhold til ulike spørsmål og problemstillinger. Det kan legges opp slik at de gir et representativt inntrykk av befolkningens synspunkter med relativt små feilmarginer. Man trekker et representativt utvalg av den befolkningsgruppen man ønsker å undersøke. Denne metoden kan fange opp mer nyanserte synspunkter. Man må ha et veldig bevisst forhold til spørsmålene som stilles og at dataene blir grundig analysert og kommunisert til innbyggerne.

Slike undersøkelser kan gjennomføres pr. telefon, nettbasert eller ved at innbyggerne mottar brev med konkrete spørsmål. De fleste kommuner kjøper konsulentteneste for gjennomføring av slike undersøkelser. Det vanligste er at det velges telefonbaserte innbyggerundersøkelser. Det er lettest å nå innbyggerne pr. telefon. Ved en telefonbaserte innbyggerundersøkelser bestemmer kommunen et tilstrekkelig antall svar kommunen ønsker.

Slike undersøkelser kan stå alene som metode eller som et redskap for å styrke innbyggerdialogen. Spørsmål og synspunkt fra innbyggerne kan være en del av et grunnlag for folkemøter, med på å skape debatt og andre informasjonstiltak i tiden før en folkeavstemning.

Vurdering rådgivende folkeavstemning

Rådmannen vurderer at rådgivende folkeavstemning er et godt alternativ for å få råd fra innbyggerne og at det er en forventning om at det gjennomføres i Aure i forbindelse med regionutredningen.

Rådgivende folkeavstemning bør velges der saken er viktig og aktuell for kommunens innbyggere. Rådmannen mener fylkestilhørighet er en viktig sak.

Rådmannen vil i tillegg anbefale at det gjennomføres folkemøter, opinionsundersøkelse og at det blir laget god informasjon til innbyggerne. Dette for å skape en åpen debatt, engasjement og sørge for god informasjon til velgerne slik at resultatet blir rådgivende for kommunestyret.

Rådmannen er av den oppfatning stemmerettsalder ideelt sett burde vært satt til 16 år når man har rådgivende folkeavstemning. Regiontilhørighet er en sak for framtida og berører ungdom. Likevel anbefales det ved denne folkeavstemningen å følge vanlig manntall som til stortingsvalget. Valget i år er ekstra ressurskrevende for å ivareta godt smittevern. Valget skal kunne gjennomføres på en trygg og god måte både for velgere og valgmedarbeidere. Forberedelsene til valget vil kreve mer tid og ressurser enn normalt og det er viktig at kommunen legger til rette for at velgere med stemmerett får brukt stemmeretten sin. En folkeavstemning i tillegg til ordinært stortingsvalg er også ekstra ressurskrevende.

Ved en rådgivende folkeavstemning anbefales det oftest at spørsmål blir formulert slik at det kan besvares med «ja», «nei» eller «blank». Rådmannen mener at det er viktig at stemmeseddelen formuleres klart og utvetydig. Velgerne bør vite helt konkret hva de stemmer over. Det anbefales at det blir en god prosess på utforming av stemmeseddel.

Fordelen med å avholde folkeavstemningen i forbindelse med stortingsvalget på valgdagen er at innbyggere kan forholde seg til kun en valgperiode. Ulempen er at saken og folkeavstemningen kan få for lite oppmerksomhet. Det er også en rekke praktiske utfordringer. Forhåndsstemmeperioden i stortingsvalget gjennomføres med elektronisk manntall. Selve valgdagen gjennomføres med papirmanntall.

EVA er valgportalen som benyttes under stortingsvalg og kommunevalg. Der har Aure kommune lagt inn digitalt manntall og 2 valglokaler forhåndsstemmeperioden og 10 valglokaler for valgdagen. Valgportalen låses 31/5. Stemmerettsalder er 18 år.

Om en skal gjennomføre rådgivende folkeavstemning med papirmanntall på ordinær valgdag betinger det at det opprettes et eget valgavlukke/valgavlukker for folkeavstemning for å sikre riktig håndtering og avkryssing av manntall. Dette vil være krevende både i forhold til å skaffe nok valgmedarbeidere, tilgjengelig utstyr (avlukker) etc. På møte med Valgforum er det tydelig gjort oppmerksom på viktigheten av å ha tenkt nøye gjennom hvordan vi skal håndtere eventuelt økt koronasmitte, og å ha planer for dette. Det er svært viktig å sikre god og riktig gjennomføring av stortingsvalget.

Rådmannen vurderer at det er mulig å gjennomføre rådgivende folkeavstemning samtidig med stortingsvalget på stortingsvalgdagen. Ved rådgivende folkeavstemning samtidig bør Aure kommune profilere hele valgperioden like mye som selve valgdagen. Da bør det være likt som for stortingsvalget, altså forhåndsstemming i 2 lokaler og valg på valgdagen ved 10 stemmesteder, slik rådmannen vurderer det. Dette sikrer at innbyggerne i hele kommunen har kort vei til stemmelokalet og mest mulig like muligheter til å avgi stemme.

For å ivareta demokratiet og god praksis på best mulig måte og med de tilleggsutfordringene valggjennomføring under covid-19-utbruddet medfører, anbefaler rådmannen følgende:

- Det ordinære valgstyret blir valgstyre for folkeavstemningen

- Valgstyret gis fullmakt til å delegere ansvar med praktisk planlegging og gjennomføring av aktiviteter (informasjon, folkemøter og opinionsundersøkelser) før folkeavstemningen til ad hoc-utvalget nedsatt av kommunestyret
- Stemmegivning organiseres i samme valglokaler som for stortingsvalget
- Forhåndsstemming til folkeavstemningen fra samme tidspunkt som for stortingsvalget
 - o Forhåndsstemming ved Aure rådhus og ved det gamle kommunehuset på Gullstein, og til sammen 10 stemmelokaler på valgdagen, der alle må stemme i egen krets på valgdagen
- Stemmerettsregler og manntall for stortingsvalget legges til grunn og legges ut til offentlig ettersyn
- Folkeavstemningen gjennomføres med avkryssingsmanntall
- Tidligstemming utgår
- Ambulerende stemmegivning gjennomføres i forhåndsstemmeperioden
- Valgstyret utformer stemmeseddel

Økonomiske vurderinger

Det er ikke avsatt penger i budsjettet i 2021 til gjennomføring av aktiviteter i tilknytning til regionutredning, med unntak av lønnsmidler til felles prosjektleder. Dette kommer rådmannen tilbake til i 1. tertialrapportering. Det vil påløpe kostnader til bl.a. følgende:

- Folkemøter
- Informasjonsmateriell til innbyggere
- Gjennomføring av rådgivende folkeavstemning
- Gjennomføring av opinionsundersøkelse

Konklusjon

Rådmannen anbefaler at det gjennomføres folkeavstemning. I tillegg anbefaler rådmannen at det gjennomføres folkemøter, opinionsundersøkelser og at det blir laget god informasjon til innbyggerne i forkant av folkeavstemningen.

Rådmannen oppfatter politiske signaler dit at Aure kommune nå bør gjennomføre en prosess som fører fram til en endelig beslutning i regionsaken. Resultatet fra rådgivende folkeavstemning skal inngå i kommunestyrets beslutningsgrunnlag i sak om fylkestilhørighet som legges fram for kommunestyret etter stortingsvalget høsten 2021.

Vedlegg

RETT UTSKRIFT
DATO 28.juni.2021